

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІЛІНГВАЛЬНОЇ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОРΟΣЛОЇ ЛЮДИНИ

Пундєв Володимир Васильович

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри мовної та психолого-педагогічної підготовки
Одеського національного економічного університету
ORCID ID: 0000-0003-0407-4229
Scopus Author ID: 57972508400
Researcher ID: R-4635-2017

Мадєєва Інна Вікторівна

здобувачка вищої освіти
Одеського національного економічного університету
ORCID ID: 0009-0007-8432-8271

У статті досліджується низка особливостей полілінгвальної мовленнєвої діяльності дорослих людей та взаємозв'язок полілінгвальності із цими особливостями. Проаналізовано сучасні наукові дослідження із цього питання. За результатами численних досліджень узагальнено, що полілінгвізм розвиває робочу пам'ять, контроль уваги, когнітивне гальмування та гнучкість, а також позитивно корелює з академічною успішністю; що полілінгвізм здатен уповільнювати вікове зниження функцій мозку, відтерміновувати прояви деменції та підвищувати стійкість до неврологічних порушень. За даними нейролінгвістичних досліджень, узагальнено, що багатомовність активізує нейронні ансамблі, сприяє пластичності мозку та формує «когнітивний резерв», що підтримує ефективність мислення впродовж життя. Наведено результати проведеного нами емпіричного дослідження низки особливостей когнітивної, поведінкової та комунікативної сфер полілінгвальної особистості, як-от інтелект, креативність, комунікативна толерантність, за допомогою психодіагностичних інструментів: методики «Прогресивні матриці Дж. Равена», методики креативності «Тест С. Медніка», методики В. В. Бойка «Діагностика рівня комунікативної толерантності». Надано результати проведеного статистичного аналізу із застосуванням t-критерію Ст'юдента для незалежних вибірок. Виявлено наявність статистично значущих відмінностей за досліджуваними показниками в експериментальних групах полілінгвів та монолінгвів за досліджуваними параметрами. Отримані результати можуть бути використані для розробки та вдосконалення навчальних програм з іноземних мов, а також для формування методичних рекомендацій щодо розвитку полілінгвальної мовленнєвої компетенції для учнів, студентів, педагогів та перекладачів.

Ключові слова: мовлення, полілінгвізм, вплив, компетентність, мультилінгвізм, психологічні особливості.

Pundiev V., Madieieva I. FEATURES OF POLYLINGUAL SPEECH ACTIVITIES IN ADULTS

The article explores a range of features of polylingual speech activity in adults and examines the relationship between polylingualism and these characteristics. Contemporary scientific studies on this issue are analyzed. According to the results of numerous studies, it is generalized that multilingualism develops working memory, attention control, cognitive inhibition and flexibility, and is also positively correlated with academic performance; that multilingualism is able to slow down age-related decline in brain functions, postpone the manifestations of dementia and increase resistance to neurological disorders. According to neurolinguistic studies, it is generalized that multilingualism activates neural ensembles, promotes brain plasticity and forms a "cognitive reserve" that supports the effectiveness of thinking throughout life. The results of our empirical study are presented, focusing on several aspects of the cognitive, behavioral, and communicative spheres of the polylingual personality, such as intelligence, creativity, and communicative tolerance, using the following psychodiagnostic tools: the "Raven's Progressive Matrices" test, the "S. Mednick's Creativity Test," and V.V. Boyko's "Diagnostic Method for the Level of Communicative Tolerance." The results of statistical analysis conducted using Student's t-test for independent samples are provided. Statistically significant differences were identified between the experimental groups of polylinguals and monolinguals across the studied parameters. The obtained results can be applied to the development and improvement of foreign language learning programs, as well as to the creation of methodological recommendations for the development of polylingual speech competence among pupils, students, educators, and translators.

Key words: speech, polylingualism, influence, competence, multilingualism, psychological features.

Вступ. Багатомовність – це нова реальність нашого часу. Процеси глобалізації та розвиток інформаційного простору змушують суспільство адаптуватися до таких стрімких змін і пристосовуватися до нових реалій. А реалії вимагають значних знань мови та передових комунікативних навичок для того, щоб розширити світогляд, підвищити свій професіоналізм, спілкуватися з іноземцями та здобути нові знання з інших культур. Актуальність роботи зумовлена насамперед стрімкими змінами в суспільстві та необхідністю функціонування в полілінгвальному середовищі для повної реалізації потенціалу кожного в житті. Дослідження сприятиме розробці нових освітніх стратегій, підтримці когнітивного розвитку дорослих та формуванню їх комунікативної компетенції. Сьогодні є багато досліджень полілінгвізму та його впливу на людину. Часто результати цих досліджень неоднозначні. Ця робота прагне долучитися до дискусії, досліджуючи дорослих людей з різним мовним досвідом, щоб порівняти результати.

Метою статті є ознайомлення з результатами емпіричного дослідження низки особливостей полілінгвальної мовленнєвої діяльності дорослої людини.

Науково-дослідницькі завдання: 1) емпіричне дослідження особливостей полілінгвальної мовленнєвої діяльності дорослої людини; 2) порівняльний аналіз результатів дослідження в групах полі- та монолінгвів; 3) виявлення наявності відмінностей за досліджуваними показниками в експериментальних групах.

Матеріали та метод. У роботі використано теоретичні методи: аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, порівняння та емпіричні: анкетування, тестування. Психодіагностичні інструменти, що були застосовані в дослідженні: для визначення рівня інтелекту – «Прогресивні матриці Дж. Равена»; методика креативності «Тест С. Медніка»; методика В. В. Бойка «Діагностика рівня комунікативної толерантності». У процесі статистичної обробки даних використано метод описової статистики із застосуванням t-критерію Стюдента.

Вибірку дослідження становили 50 дорослих осіб віком від 27 до 67 років: 30 осіб жіночої статі та 20 осіб – чоловічої. Усі респонденти брали участь у дослідженні на добровільній основі, були поінформовані про мету та умови дослідження, а також про конфіденційність та анонімність. Взаємодія з досліджуваними проводилась у серпні 2025 р. Найбільша кількість респондентів (28 осіб) перебувала у віковій категорії 27–40 років. Залежно від рівня володіння іноземними мовами вибірка була умовно поділена на дві групи: група А (монолінгви) та група Б (полілінгви). Цей розподіл був необхідним для подальшого зіставлення та порівняння результатів дослідження.

Гіпотеза емпіричного дослідження. У дослідженні зроблено припущення, що багатомовність позитивно впливає на рівень інтелекту, креативності та комунікативної толерантності. Отже, учасники групи Б (полілінгви) матимуть кращі результати за цими показниками, ніж учасники групи А (монолінгви).

Результати дослідження. Мовлення – це не лише засіб передавання інформації, а й механізм організації мислення й пізнання, важливий інструмент соціальної взаємодії та розвитку особистості.

Багатомовність є складним і багатовимірним явищем. Воно охоплює як індивідуальний, так і суспільний рівень володіння кількома мовами та передбачає різні форми. Сучасні дослідження доводять, що полілінгвізм тісно пов'язаний із глобалізаційними процесами – міграцією, зростанням міжкультурної взаємодії, розвитком інформаційних технологій. Важливими чинниками розвитку багатомовності є когнітивні здібності, соціокультурні умови та освітні практики. Отже, полілінгвізм є не лише лінгвістичним феноменом, а й важливим соціокультурним ресурсом. Він формує особливий тип мислення й світогляду, що поєднує цінності різних культур і сприяє міжкультурному діалогу. У сучасних умовах багатомовність є ключовою компетенцією, яка визначає конкурентоспроможність особистості та її здатність до ефективної комунікації в глобалізованому світі [2; 5].

Результати численних міждисциплінарних досліджень (Е. Бялисток, К. Крейк, Р. Шенк, Дж. Леард, В. Кінч (2012–2015)) показали, що полілінгвізм розвиває робочу пам'ять, контроль уваги, когнітивне гальмування та гнучкість, а також позитивно корелює з академічною успішністю. Полілінгвізм здатен уповільнювати вікове зниження функцій мозку, відтерміновувати прояви деменції та підвищувати стійкість до неврологічних порушень [11]. Нейролінгвістичні дослідження підтверджують, що багатомовність активізує нейронні ансамблі, сприяє пластичності мозку й формує «когнітивний резерв», що підтримує ефективність мислення впродовж життя [4; 6; 9]. Водночас він сприяє креативності, оскільки багатомовний мозок здатен інтегрувати різні концептуальні системи, продукувати оригінальні рішення й мислити інноваційно. У науковому просторі є багато досліджень, що проводили в США, Великій Британії, Японії, Бразилії та інших країнах, які показали, що багатомовність позитивно корелює з креативністю (Хархурін А. В. (2007–2025), Баум С. (2015), Бебеї Ші (2023), Хіа (2022), Yang (2021), Ємез Н. та Дікіліташ, К. (2022)) [8; 4; 5].

Багато сучасних досліджень показали, що полілінгвізм сприяє розвитку комунікативних навичок, допомагає формувати гнучкість мислення, комунікативну компетентність, толерантність та відкритість до культурного різноманіття (Аль-Давуді Абдулал М. А. (2022), Девеле Дж. (2021)) [3; 7].

Наведемо результати проведеного нами дослідження. Результати визначення рівня інтелектуального розвитку досліджуваних показано на рис. 1.

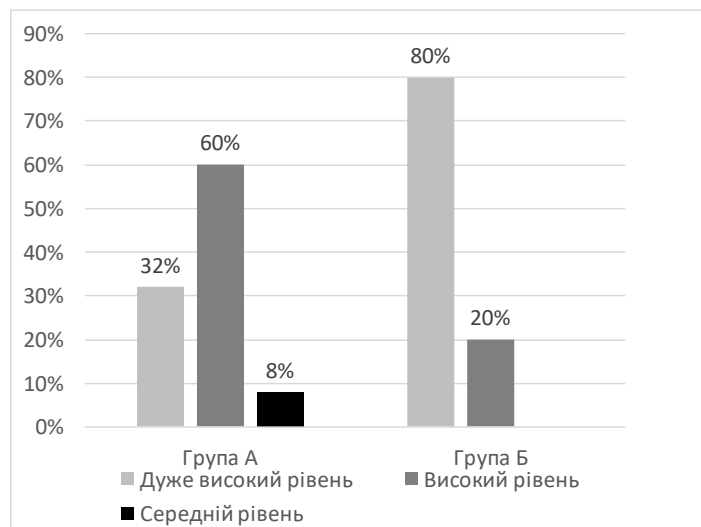

Рис. 1. Результати визначення рівня інтелектуального розвитку за методикою «Прогресивні матриці Дж. Равена» в групі А (монолінгви) та групі Б (полілінгви)

Описову статистику досліджуваних за показниками рівня інтелекту IQ показано в таблиці 1.

Таблиця 1

Описова статистика результатів дослідження рівня інтелектуальних здібностей за методикою «Прогресивні матриці Дж. Равена»

Група	Показник	Середнє значення (М)	Стандартне відхилення (SD)	Максимальне значення	Мінімальне значення	Мода (Мо)
Група А	IQ	120,24	9,44	138	105	116
Група Б	IQ	127,44	6,72	139	113	125

Середнє значення IQ в групі А (монолінгви) становить 120,24, що відповідає високому рівню IQ, відповідно в групі Б (полілінгви) – 127,44, що відповідає дуже високому рівню IQ і становить на 5,65% вище, ніж у групі А (монолінгви). Розраховане емпіричне значення t-критерію Стьюдента становить $t = 3,1$, що перевищує критичне значення $t_{кр} = 2,00$ за рівня значущості $p < 0,05$. Це свідчить про те, що учасники групи Б (полілінгви) мають достовірно вищий рівень IQ, ніж учасники групи А (монолінгви). Це підтверджує припущення про когнітивні переваги полілінгвізму. Отримані результати також узгоджуються з даними сучасних досліджень, які підтверджують, що володіння кількома мовами сприяє інтелектуальному розвитку особистості [12].

Описову статистику досліджуваних за показниками рівня вербальної креативності наведено в таблиці 2.

Середнє значення індексу оригінальності O_r у групі А (монолінгви) становить 0,67, відповідно у групі Б (полілінгви) – 0,81, що вище на 17,3%. Розраховане емпіричне значення t-критерію Стьюдента становить $t = 3,0$, що перевищує критичне значення $t_{кр} = 2,00$ за рівня значущості $p < 0,05$. Це свідчить про те, що учасники групи Б (полілінгви) мають достовірно вищий рівень вербальної креативності, ніж учасники групи А (монолінгви). Це підтверджує припущення про позитивний вплив полілінгвізму на креативність. Отримані результати також узгоджуються з даними сучасних досліджень, які підтверджують, що володіння кількома мовами сприяє розвитку креативності.

Результати визначення рівня комунікативної толерантності в обох групах показано на рис. 2.

Таблиця 2

Описова статистика результатів дослідження рівня вербальної креативності за індексом оригінальності O_r за методикою «Тест С. Медніка»

Група	Показник	Середнє значення (М)	Стандартне відхилення (SD)	Максимальне значення	Мінімальне значення	Мода (Мо)
Група А	Рівень вербальної креативності	0,67	0,15	0,96	0,48	0,54
Група Б	Рівень вербальної креативності	0,81	0,14	0,97	0,48	0,74

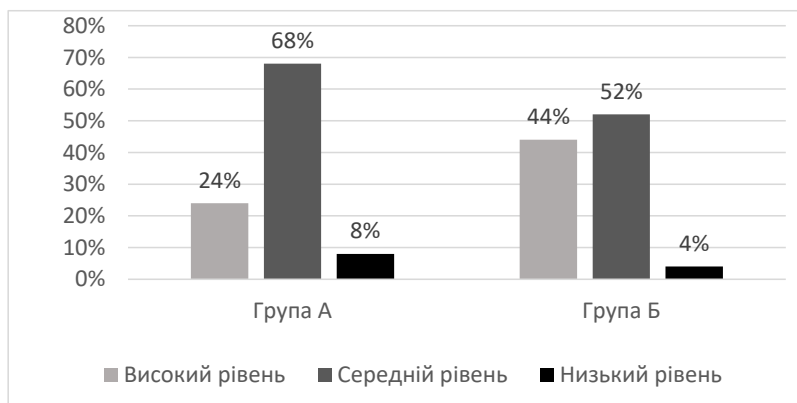

Рис. 2. Результати визначення рівня комунікативної толерантності за методикою В. В. Бойка в групі А (монолінгви) та групі Б (полілінгви)

Описову статистику досліджуваних за показниками рівня загальної комунікативної толерантності наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

Описова статистика результатів дослідження рівня загальної комунікативної толерантності за методикою В. В. Бойка

Група	Показник	Середнє значення (М)	Стандартне відхилення (SD)	Максимальне значення	Мінімальне значення	Мода (Мо)
Група А	Рівень комунікативної толерантності	65,08	17,13	86	26	72
Група Б	Рівень комунікативної толерантності	51,68	10,55	77	37	45

Середнє значення рівня комунікативної толерантності в групі А (монолінгви) дорівнює 65,08, відповідно в групі Б (полілінгви) – 51,68, що на 20,6% вище. Ці значення перебувають у межах середнього рівня в обох групах. Розраховане емпіричне значення t-критерію Стюдента становить $t = 3,33$, що перевищує критичне значення $t_{кр} = 2,00$ за рівня значущості $p < 0,05$. Це свідчить про те, що учасники групи Б (полілінгви) мають достовірно вищий рівень комунікативної толерантності, ніж учасники групи А (монолінгви). Це підтверджує припущення про комунікативні переваги полілінгвізму. Отримані результати також узгоджуються з даними сучасних досліджень, які підтверджують, що володіння кількома мовами сприяє розвитку комунікаційної компетентності.

Висновки. Порівняння середніх значень у групі А (монолінгви) і групі Б (полілінгви) виявило статистично значущі відмінності за показниками рівня інтелектуального розвитку, вербальної креативності та комунікативної толерантності. Респонденти з групи А (монолінгви) показали високий рівень інтелекту, відповідно з групи Б (полілінгви) – дуже високий рівень. Учасники з групи А (монолінгви) виявили дуже низький рівень вербальної креативності, учасники з групи Б (полілінгви) – низький рівень. Рівень комунікативної толерантності в обох групах виявився в межах середнього, однак у групі Б (полілінгви) середнє значення цього показника вище, ніж у групі А (монолінгви).

Отримані результати підтвердили гіпотезу про те, що багатомовність позитивно впливає на рівень інтелекту, креативності та комунікативної толерантності. Учасники групи Б (полілінгви) показали кращі результати за цими показниками, ніж учасники групи А (монолінгви). Також отримані результати узгоджуються з даними сучасних досліджень, які підтверджують, що володіння кількома мовами сприяє розвитку когнітивних функцій, креативності, комунікаційної компетентності.

Отже, полілінгвізм не лише забезпечує комунікативну багатогранність, а і є чинником інтелектуального зростання, креативності та комунікативної компетентності. Оскільки результати проведеного дослідження виявили позитивний вплив багатомовності на розвиток особистості, вони можуть бути корисними при розробці методичних рекомендацій, освітніх програм щодо розвитку полілінгвальної мовленнєвої компетенції для учнів, студентів, педагогів, перекладачів.

Література:

1. Клімук О., Гальчинська В. Вплив білінгвізму та мультілінгвізму на мозок, здоров'я і загальний стан людини. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 77. Том 2. С. 175–181.
2. Сучасні міждисциплінарно-інноваційні підходи до розвитку особистості: науковий дайджест / за загал. ред. док. психолог. наук, академіка НАН ВО України Ю. О. Асеевої. Одеса : Сілекс-прінт, 2023. Вип. 1. 178 с.

3. Al-Dawoody Abdulaal M. A., Al-Hawamdeh B. O. S., Hal A. Z. M. The Impact of Multilingualism on Productive Language Skills: Modelling Some Saudi Multilingual Learners. *World Journal of English Language*. 2022. Vol. 12. № 8. P. 485–494.
4. Baum S., Titone D. Moving toward a neuroplasticity view of bilingualism, executive control, and aging. *Applied Psycholinguistics*. 2015. № 35. P. 857–894.
5. Beibei Shi. Psychological Impact of Languages on the Human Mind: Research on the Contribution of Psycholinguistics Approach to Teaching and Learning English. *Journal of Psycholinguistic Research*. 2023. Vol. 1. P. 1–19.
6. Bialystok E. The Bilingual Adaptation: How Minds Accommodate Experience. *Psychol Bull.* 2017. № 143 (3). P. 233–262.
7. Dewaele J. Multilingualism and Trait Emotional Intelligence: An exploratory investigation. *International Journal of Multilingualism*. 2021. № 18. P. 337–351.
8. Kharkhurin A. V. A Paradigmatic shift in the relationship between bilingualism and creativity: Plurilingual creativity approach. *Cambridge University Press. Bilingualism: Language and Cognition*. 2025. № 28. P. 857–878.
9. Kroll J., Dussias P. E., Bice K., Perrotti L. Bilingualism, Mind and Brain. *Annu Rev Linguist*. 2015. № 1. P. 377–394.
10. Marian V. The Power of Language. Pelican, 2023. 288 p.
11. Neumann D., Tomitch L., Lodhia V., Foroushani N. The effect of bilingualism and dyslexia on working memory, reading comprehension and oral language proficiency. *Signo*. 2025. № 50(99). P. 126–142 DOI: 10.17058/signo.v50i99.20513
12. Reshetniak Y., Rula E., Chernykh M. The effect of bilingualism on unfamiliar language perception. *Bulletin of Taras Shevchenko National University, Series Biology*. 2025. № 100(1). P. 50–55. DOI: 10.17721/1728.2748.2025.100.50-55

References:

1. Klimuk, O., Halchinska, V. (2024). Vplyv bilinhvismy ta multylinhvismy na mozok, zdorovia i zahalnyi stan ludyny [The impact of bilingualism and multilingualism on the brain, health, and general well-being of a person]. *Aktyalni pytannia hymanitarnyh nayk*, 2(77), 175–181 [in Ukrainian].
2. Asieieva Yu. O. (ed.). (2023). Suchasni mizhdystsyplinarno-innovatsiini pidkhody do rozvytku osobystosti: naukovyi daidzhest [Modern interdisciplinary and innovative approaches to personality development: scientific digest]. Odesa: Simex-print, Vol. 1, 178 p. [in Ukrainian].
3. Al-Dawoody Abdulaal, M. A., Al-Hawamdeh, B. O. S., Hal, A. Z. M. (2022). The Impact of Multilingualism on Productive Language Skills: Modelling Some Saudi Multilingual Learners. *World Journal of English Language*, 12(8), 485–494.
4. Baum, S., Titone, D. (2015). Moving toward a neuroplasticity view of bilingualism, executive control, and aging. *Applied Psycholinguistics*, 35, 857–894.
5. Beibei, Shi. (2023). Psychological Impact of Languages on the Human Mind: Research on the Contribution of Psycholinguistics Approach to Teaching and Learning English. *Journal of Psycholinguistic Research*, 1, 1–19.
6. Bialystok, E. (2017). The Bilingual Adaptation: How Minds Accommodate Experience. *Psychol. Bull.*, 143(3), 233–262.
7. Dewaele, J. (2021). Multilingualism and Trait Emotional Intelligence: An exploratory investigation. *International Journal of Multilingualism*, 18, 337–351.
8. Kharkhurin, A. V. (2025). A Paradigmatic shift in the relationship between bilingualism and creativity: Plurilingual creativity approach. *Cambridge University Press. Bilingualism: Language and Cognition*, 28, 857–878.
9. Kroll, J., Dussias, P. E., Bice, K., Perrotti, L. (2015). Bilingualism, Mind and Brain. *Annu Rev Linguist*, 1, 377–394.
10. Marian, V. (2023). The Power of Language. Pelican, 288 p.
11. Neumann, D., Tomitch, L., Lodhia, V., Foroushani N. (2025). The effect of bilingualism and dyslexia on working memory, reading comprehension and oral language proficiency. *Signo*, 50(99), 126–142. DOI: 10.17058/signo.v50i99.20513
12. Reshetniak, Y., Rula, E., Chernykh, M. (2025). The effect of bilingualism on unfamiliar language perception. *Bulletin of Taras Shevchenko National University, Series Biology*, 100(1), 50–55. DOI: 10.17721/1728.2748.2025.100.50-55

Стаття надійшла до редакції 15.10.2025

Статтю прийнято до публікації 05.11.2025

Статтю опубліковано 29.12.2025